

УДК 902

ISSN 2545-4528 (печатено)
ISSN 2545-4536 (електронски)

археолошк **И**НФОРМАТОР

стручно списание од областа на археологијата

број 4

АРХЕОЛОШКИ ИНФОРМАТОР 4 (2020)

Издавач
ЗГ МЕНЕЛАЈ - Прилеп

лектор на македонски
Виолета Крстеска

Уреднички одбор

(главен уредник)
Елица МАНЕВА
Филозофски факултет - Универзитет св. Кирил и
Методиј - Скопје

превод на англиски
Ѓурѓица Илиева Нацова
Дејан Ѓорѓиевски
Ирена Теодора Весевска

(членови)
Бошко Ангеловски
ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп

тираж
100 примероци

печатни
СТОБИ ТРЕЈД

Зоран Рујак
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и
музеј Струмица

доставено на
www.informator.com.mk

Орданче Петров
ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп

адреса на редакција
ул. Павел Шатев, 34 - Прилеп,
Република Македонија
инт. страна www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
електронска пошта: arheoloski@informator.com.mk

Александар Мургоски
ЗГ Менелај - Прилеп

Технички уредник и компјутерска обработка
Орданче Петров, Александар Мургоски

Издавањето на овој број на списанието е финансиски
помогнато преку Годишната програма за проекти од
национален интерес на Министерството за култура за
2020 година

Република Северна Македонија
Министерство за култура

UDK 902

ISSN 2545-4528 (print)
ISSN 2545-4536 (online)

arheološk*i* NFORMATOR

Academic Journal of Archaeology

volume 4

ARHEOLOŠKI INFORMATOR 4 (2020)

Publisher
NGO MENELAJ - PRILEP

Macedonian proofreading
Violeta Krsteska

Editorial Board

(Editor-in-chief)
Elica Maneva
Faculty of Philosophy - University of sts. Cyril and
Methodius - Skopje

Translation in English
Djurdjica Ilieva Nackova
Dejan Gjorgjievski
Irena Teodora Vesevska

printed in
100 copies

(editors)
Boško Angelovski
PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

printed by
STOBI TREJD

Zoran Rujak
NI Institute for Protection of Monuments of Culture and
Museum - Strumica

available on
www.informator.com.mk

Ordanče Petrov
PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

journal address
Pavel Satev, 34 - Prilep,
Republic of Macedonia
web-site: www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
e-mail: arheoloski@informator.com.mk

Aleksandar Murgoski
NGO Menelaj - Prilep

Technical editor and computer layout
Ordance Petrov, Aleksandar Murgoski

This volume of the Journal is financially supported by
the Annual program of the Ministry of Culture of the
Republic of Macedonia for 2020

Република Северна Македонија
Министерство за култура

СОДРЖИНА

археолошки ископувања

ВЕЛУШКА ТУМБА КАЈ ПОРОДИН	9
Г. Наумов и други	
АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТ ПАВЛА ЧУКА	21
А. Јакимовски и други	
ГРАДИШТЕ - ПЕШТЕРА	33
СЕЛО КИСЕЛИЦА, ДЕЛЧЕВО	
Т. Нацев и Д. Стојановски	
„ГРАДИШТЕ“ - БИСЛИМСКА КЛИСУРА	41
Д. Ѓорѓиевски	
„ПЕНДИКОВЦИ“ ВО ВАРОШ - ОХРИД	49
Б. Таневски	

археолошки рекогносцирања

ХИДРОЕЛЕКТРИЧНА ЦЕНТРАЛА ЧЕБРЕН	59
А. Миткоски и Д. Темелкоски	

конзервација и реставрација

ВАРДАРСКИ РИД - ГЕВГЕЛИЈА	75
Т. Нацев и Е. Сламков	
МОЗАИЦИТЕ ОД	91
ТЕОДОСИЈАНСКА ПАЛАТА ВО СТОБИ	
М. Тутковски	
МОЗАИЦИТЕ ОД	99
ЕПИСКОПСКАТА БАЗИЛИКА ВО СТОБИ	
М. Тутковски	

CONTENT

archaeological excavations

VELIŠKA TUMBA SITE NEAR PORODIN	20
G. Naumov et all.	
ARCHEOLOGICAL SITE PAVLA ČUKA	31
A. Jakimoski et all.	
GRADIŠTE - PEŠTERA	39
VILLAGE OF KISELICA, DELČEVO	
T. Nacev and D. Stojanovski	
“GRADIŠTE” - BISLIM GORGE	48
D. Gjorgjievski	
PENDIKOVCI IN VAROŠ - OHRID	58
B. Tanevski	

archaeological surveys

HYDROELECTRICAL POWER PLANT ČEBREN	73
A. Mitkoski and D. Temelkoski	

conservation and restoration

VARDARSKI RID - GEVGELIJA	89
T. Nacev and E. Slamkov	
MOSAICS OF THE	98
THEODOSIAN PALACE IN STOBİ	
M. Tutkovski	
MOSAICS OF THE	109
EPISCOPAL BASILICA IN STOBİ	
M. Tutkovski	

конзервација и реставрација

КОНЗЕРВАЦИЈА И РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ДВИЖНИ НАОДИ ОД ВРБЈАНСКА ЧУКА

Г. Стојанов

РЕСТАВРАЦИЈА И КОНЗЕРВАЦИЈА НА КУБУРА

М. Филева

вариа

ИЗВОРОТ НА НЕОГЕНСКИОТ ВАРОВНИК ЗА ИЗГРАДБА НА ГРОБНИЦАТА ВО БРАЗДА

М. Басотова

УШТЕ ЕДЕН РИМСКИ ВОЈНИЧКИ ГРОБ ОД ЛИХНИД

Д. Спасова

АРХЕОЛОШКО ОТКРИТИЕ ЈУЖНО ОД ЦРКВАТА СВЕТА СОФИЈА ВО ОХРИД

П. Кузман

ОМАЖ ЗА ПОСЛЕДНОТО ЖИВЕАЛИШТЕ И ВЕЧНОТО ПОЧИВАЛИШТЕ НА КАТАРИНА КАНТАКУЗИНА БРАНКОВИЌ ВО КОНЧЕ

Е. Манева

прикази

ИЗВЕШТАЈ ЗА МЕЃУНАРОДНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА НА КРСТОСНИЦАТА НА КУЛТУРНИТЕ ИДЕИ: МАКЕДОНИЈА, БАЛКАНОТ, ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА – НАСЛЕДСТВО, МЕНАЏМЕНТ, РЕСУРСИ

И. Теодора Весевска

ПРИКАЗ НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ANTIČNI NAGROBNI SPOMENIKI NA OVMOŠJU MESTA SCUPI IN PODROČJU KUMANOVA: IZDELKI, PROIZVODNI CIKLI IN KUPCI“, ОДБРАНЕТА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ЉУБЉАНА

Д. Герасимовска

conservation and restoration

116 CONSERVATION AND RECONSTRUCTION OF MOVEABLE FINDS FROM VRBJANSKA ČUKA

G. Stojanov

121 RESTORATION AND CONSERVATION OF A FLINTLOCK

M. Fileva

varia

131 THE SOURCE OF THE NEOGENE LIMESTONE FOR BUILDING OF THE TOMB IN BRAZDA

M. Basotova

140 ANOTHER ROMAN MILITARY GRAVE IN LYCHNIDOS

D. Spasova

162 ARCHAEOLOGICAL DISCOVERY TO THE SOUTH OF THE SAINT SOPHIA CHURCH IN OHRID

P. Kuzman

177 HOMAGE TO THE LAST RESIDENCE AND THE ETERNAL HOME OF KATARINA KANTAKOUZENE BRANKOVIĆ IN KONČE

E. Maneva

reviews

181 INTERNATIONAL CONFERENCE REPORT: ON THE CROSS-PATH OF CULTURAL IDEAS: MACEDONIA, THE BALKANS, SOUTHEAST EUROPE – HERITAGE, MANAGEMENT, RESOURCES

I. Teodora Vesevska

187 REVIEW OF THE PHD DISSERTATION “ROMAN SEPULCHRAL MONUMENTS IN THE SCUPI AND KUMANOVO REGION: PRODUCTS, PRODUCTION CYCLES AND CLIENTS“, DEFENDED AT THE FACULTY OF PHILOSOPHY AT THE UNIVERSITY IN LJUBLJANA

D. Gerasimovska

FOLIA ARCHAEOLOGICA BALKANICA IV 189
IN HONOREM PROFESORIS, VIRI CLARISSIMI
AC DOCTISSIMI VIKTOR LILČIĆ ADAMS

Главен уредник Ратко ДУЕВ
Скопје: Филозофски факултет, 2019. стр. 9-631/
ISBN 978-608-238-163-3
J. Савеска

In memoriam

ИВАН МИКУЛЧИЌ 193
АРХЕОЛОГ SUI GENERIS
(1936-2020)

192 FOLIA ARCHAEOLOGICA BALKANICA IV
IN HONOREM PROFESORIS, VIRI CLARISSIMI
AC DOCTISSIMI VIKTOR LILČIĆ ADAMS

Editor-in-chief Ratko DUEV
Skopje: Faculty of Philosophy, 2019. pp. 9-631.
ISBN 978-608-238-163-3
J. Saveska

In memoriam

198 IVAN MIKULČIĆ
ARCHAEOLOGIST SUI GENERIS
(1936-2020)

УШТЕ ЕДЕН РИМСКИ ВОЈНИЧКИ ГРОБ ОД
ЛИХНИДANOTHER ROMAN MILITARY GRAVE IN
LYCHNIDUS

УДК 726.821:355.11(37)(497.771)"3/5"

Министерство за култура
spasovad@yahoo.com

Во рамките на Охридската цитадела, позната како Самуилова тврдина, лоцирана на доминантната позиција на варошкото возвишение Високо Кале, во текот на првата декада од XXI век беа изведени систематски археолошки истражувања кои резултираа со богато расчленета стратиграфија со културни наслојувања од праисторијата до доцно отоманско време, со што беа дефинирани различните намени на ова место во различни временски периоди (Spasova 2011, 399). На одредени пунктови беа регистрирани организирани некрополи од раноантичкиот период, доцна антика и средниот век.

Инцидентни се погребувањата во III век, изведени како рефлексција на новововедениот ритул на инхумација и вовед во организацијата на доцноантичката некропола, со доминантни погребувања, во периодот меѓу IV и VI век.

Според откриениот гробен инвентар, во третиот век се датира гробот со работна нумерација 72 ЦД/СП (ил. 1), а покојникот е дефиниран како легионер, односно припадник на римските воени формации стационирани во Лихнид во дадениот временски интервал (Spasova 2011, 399-407). Во непосредна близина, на дваесетина см северозападно од овој гроб, во 2001 година, беше откриена уште една фунерарна формација, работно нумерана 93 ЦД/СП (ил. 2), со иста хронолошка детерминација и наоди кои посочуваат дека се работи за уште едно погребување на римски војник.

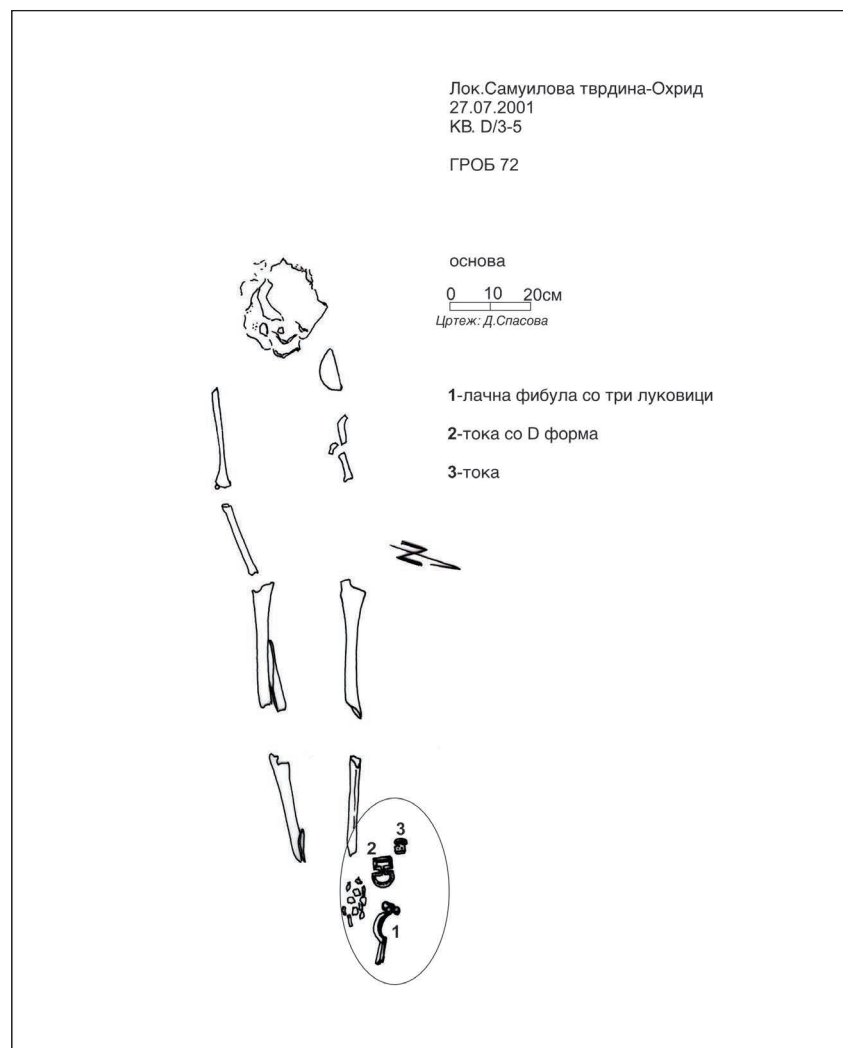
Within the Ohrid citadel, also known as Samuel's Fortress, perched on a vantage point at the Varoš hill *Visoko Kale*, during the first decade of the 21st century, systematic archaeology research was conducted, resulting in the discovery of a rich divided stratigraphy with cultural layers dating from prehistory to the late Ottoman period, thus defining the various purposes of this place in different periods (Spasova 2011, 399). Organised necropoleis were registered at certain points, dating from the early Antiquity, the late Antiquity and the Middle Ages.

The burials in the 3rd century are incidental and reflect the newly introduced rite of inhumation and introduction into the organisation of the late Antiquity necropolis, the dominant burials made in the period between the 4th and the 6th century.

According to the discovered grave inventory, the grave with number 72 CD/SP (Fig. 1) is dated in the third century, and the deceased is identified as a legionary, i.e. a member of the Roman military formations positioned in Lychnidus in the given time interval (Spasova 2011, 399-407). In the immediate vicinity, at about 20 cm to the northwest of this grave, another funerary formation was discovered in 2001; namely, that is grave number 93 CD/SP (Fig. 2), with the same chronological determination and findings that indicate this as yet another Roman military burial.

Ил. 1 - Гроб 72 ЦД-СП, основа.

Fig. 1 - Grave 72 CD-SP, situation plan

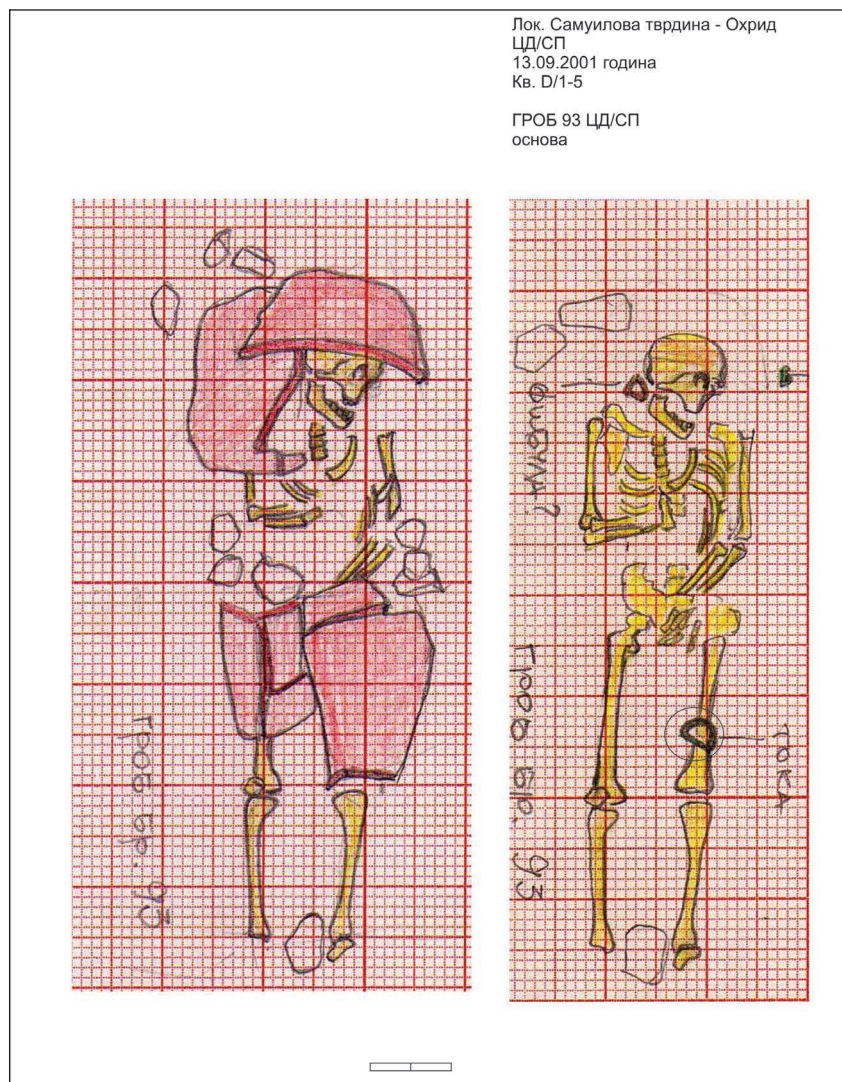

Во рамките на овој гроб е откриен инхумиран покојник, поставен на грб во испружена положба. Главата е завртена кон север, десната рака е свиткана и положена на градите, додека левата рака е благо свиткана и положена во пределот на карлицата. Остеолошкиот материјал е релативно добро сочуван. Треба да се посочи дека недостига антрополошка анализа, меѓутоа според параметрите на карлицата и гробните наоди, може да се каже дека се работи за возрасна машка индивидуа.

Остатоците од гробната архитектура асоцираат на вообичаената конструкција со тегули во форма на двосливен покрив, поставен на основа, оградена со приделкани камења кои ја обележуваат гробната јама. Димензиите на гробот изнесу-

Within this grave, an interred deceased has been discovered placed in a supine position. The head is turned to the north; the right arm is folded across the chest, whereas the right arm is mildly folded and placed in the area of the pelvis. The osteological material has been relatively well preserved. It should be pointed out that anthropological analysis is lacking, however, according to the parameters of the pelvis and the grave findings, it can be said that this is an adult male.

The remains of the grave architecture are associative of the usual tegulae construction with gable roof, placed on a foundation fenced with slightly chiselled stones that were used for marking the burial pit. The grave dimensions amount to 175x80 cm and its orientation is west-

Ил. 2 - Гроб 93 ЦД-СП, основа.

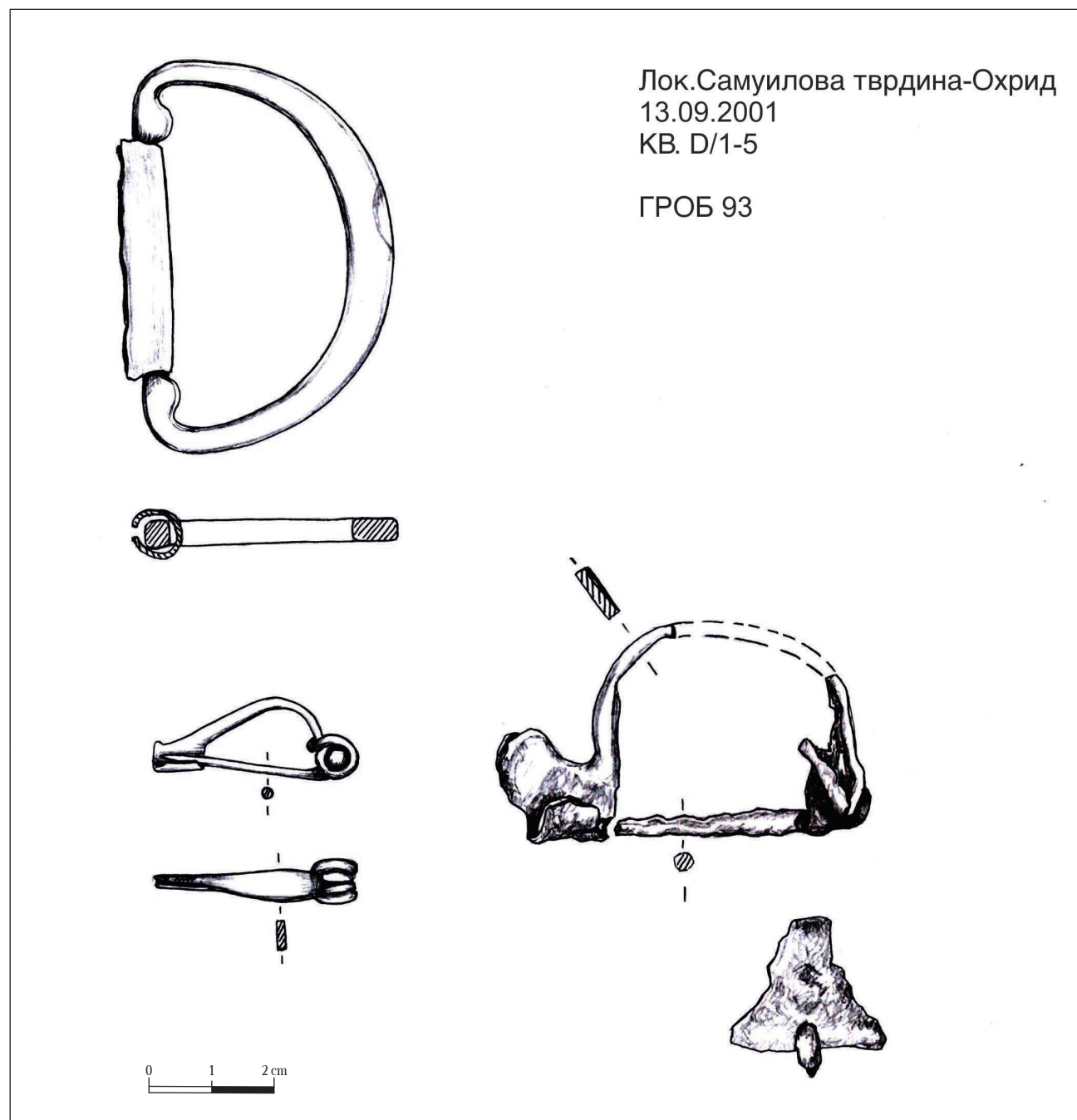
Fig. 2 - Grave 93 CD-SP, situation plan

ваат 175x80 см, а ориентацијата е запад-исток (ил. 2). Гробната целина е дефинирана со наодите од тока (тер.инв. бр. Пру-242 а), една бронзена и една железна фибула (тер. инв бр. Н-119 и Пру-242 б).

Бронзената тока (ил. 2, 3, 4) беше лоцирана во пределот над левото колено. Има должина од 6,9 см, ширина од 4,5 см и дебелина од 0,4 см. Таа е едноделно лиена во форма на латинската буква „D“ со фино нагласени полукружни проширувања од двете страни на спојката со осовината, околу која е превиткан бронзениот оков со којшто токата била прицврстена на кожната основа на ременот. Овој оков бил прецизно пресечен од ременот до коренот на самата осовина, пред да биде приложена токата во гробот. Не е откриен трнот како нејзин

east (Fig. 2). The grave entity is defined with the findings of a buckle (field inv. no. Pru-242 a), one bronze and one iron fibula (field inv. no. N-119 and Pru-242 b).

The bronze buckle (Fig. 2, 3, 4) was located in the area above the left knee. Its length amounts to 6.9 cm; it is 4.5 cm wide and 0.4 cm thick. It is cast in one piece in the shape of the Latin letter *D* with nicely emphasised semi-circular expansions on both sides of the joint with the axle that is wrapped by the bronze swathe that was tightening the buckle to the leather base of the belt. This swathe was precisely cut off of the belt, to the bottom of the joint before the buckle was placed in the grave. The thorn which is an integral part of the buckle has not

Ил. 3 - Гроб 93 ЦД-СП, Наогу

Fig. 3 - Grave 93 CD-SP, Grave Goods

конструктивен дел, меѓутоа кружната перфорација изведена странично од централната оска на оковот и благооформената вдлабнатина на испакнатата страна на токата, посочуваат на можноста за постоење на ваков сегмент во склоп на овој наод.

been discovered, however, the circular perforation laterally from the central axis of the swathe and the mild incision on the projecting part of the buckle are indicative of the possibility of existence of such a segment within this finding.

Едноделно лиените токи во форма на латинската буква „D“, со различни варијанти и декорации, претставуваат најраширен и најприфатен тип во времето на Римската Империја, а едноставниот и функционален облик, ги надминува овие хронолошки граници и останува во употреба и во сегашноста (Redžić 2013, 75). Наодот во гробот 93 ЦД/СП има најблиска релација со откриениот пример од *Sirmium*, датиран во првата половина на III век (Redžić 2013, 81, Sl. 21, kat. br. 122).

Во пределот над десното рамо на покојникот беше откриена фрагментирана железна лачна фибула со шарнир-механизам за закопчување (ил. 2, 3, 5). Подножјето на главата на фибулата е плочеста, со триаголна форма на челната страна каде се наоѓа држачот на иглата. Полукружниот лак има правоаголен пресек и завршува на задната страна, со профилирана подвиена нога како лежиште на слободниот дел од иглата. Реконструираниите димензии изнесуваат околу 6,0 см по должина и приближно 3,5 см во висина.

Ваквиот тип фибули имаат предримски корени (Redžić 2007, 15), меѓутоа, во ареалот на Римското Царство се појавуваат во II век и биле во употреба до III век (Redžić 2007, 15, 18, T. V-33).

Петнаесетина см северно од черепот беше откриена бронзена фибула (ил. 2, 3, 6, 6a), едноделно изведена од жица, четирикратно превиеана во форма на навои околу попречно поставената осовина на челната страна, во пределот на нејзината глава. На горната страна, жицата продолжува во расчукан лак кој ја надвишува основата на фибулата и завршува на задниот дел, со благо нагласена подвиена нога. Иглата за закопчување е изведена од другиот крај на жицата којшто, од главата на едниот крај, завршува со острицата на лежиштето формирано со подвиената нога на фибулата. Должината изнесува 3,5 см, а висината 1,3 см.

И оваа фибула има предримски прототип, а во римски околности на наод се датира од I до III век (Jovanović 1978, 52,53, 56, k. br.4-6; Riha 1979, 59; Redžić 2007, 31).

Хронолошката определба на гробот 93 ЦД/СП се однесува на првата половина на III век, што е дефинирано со наодите и ритусот на инхумацијата

The buckles cast in one piece in the shape of the Latin letter *D*, with various variants and decorations, are the most widespread and accepted type in the era of the Roman Empire. Their simple and functional shape has gone beyond these chronological frames and is in use even nowadays (Redžić 2013, 75). The finding in grave 93 CD/SP is most closely related with the discovered example of *Sirmium*, dated in the first half of the 3rd century (Redžić 2013, 81, Sl. 21, kat. br. 122).

In the area above the right shoulder of the deceased, a fragmented iron arched fibula was discovered with a hinge mechanism for sealing (Fig. 2, 3, 5). The area of the head of the fibula is flat, with a triangular form on the front side where the pin holder is placed. The semi-circular arch has a rectangular cross-section and ends in the rear side with a profiled folded foot as a bearing of the free part of the pin. The reconstructed dimensions amount to about 6.0 cm length and nearly 3.5 cm of height.

This type of fibulae originates from the pre-Roman times (Redžić 2007, 15). They appeared in the Roman Empire in the 2nd century and were used until the 3rd century (Redžić 2007, 15, 18, T. V-33).

About 15 cm to the north of the skull, a bronze fibula was discovered (Fig. 2, 3, 6, 6a), made in one piece of wire, folded four times in the shape of a thread around the diagonally placed axle on the front side, in the area of its head. At the upper side, the wire continues in a stretched arch which goes beyond the basis of the fibula and ends in the back part with a mildly folded foot. The fastening pin at the other end of the wire which, from the head on the one end closing with the spike of the bearing formed with the folded foot of the fibula. The length amounts to 3.5 cm, and the height amounts to 1.3 cm.

This fibula is a pre-Roman prototype, too, and it is dated as a finding of the Roman times between the 1st and 3rd century (Jovanović 1978, 52,53, 56, k. br.4-6; Riha 1979, 59; Redžić 2007, 31).

The chronological determination of grave 93 CD/SP points to the first half of the 3rd century which is defined with the findings and rite of inhumation

како новоприфатена практика во Римската Империја во ова време (Микулчиќ 1974, 117, 128, 129).

Според намената и распоредот на наодите во рамките на гробната целина може да се посочи дека бронзената фибула со навои, во стручната литература е дефинирана како римско војничко, односно легионерско обележје (Jovanović 1978, 52,53, 56, k. br.4-6; Riha 1979, 59; Redžić 2007, 31) и била закопчувана на наметка на десното рамо на војникот. Во овие околности на наод, таа е непобитен доказ на војничката припадност на нејзиниот носител, односно покојникот од гробот 93 ЦД/СП, меѓутоа невообичаено, таа е положена слободно покрај главата на неговата лева страна. Во овој случај, наметката била прицврстена на десното рамо со обична железна фибула. Ваквиот распоред на наодите посочува на можноста, војникот да бил расчинет, односно отпуштен од воената служба. Со оглед на големината на наодите, сепак, треба да се каже дека фибулите со помали димензии, како што е бронзениот пример со навои, биле наменети за закопчување на потенки наметки како летна униформа, додека поголемите фибули биле наменети за потешките, односно зимските униформи на војниците (Speidel 2009, 243).

Вториот војнички предзнак е токата, која најверојатно припаѓала на *cingulum militare*, иако таа не е поставена во пределот на појасот на покојникот и има невообичаено големи димензии при што со доза на резерва, се определува како дел од појасен ремен (Redžić 2013, 76). Во извесна смисла отсекувањето на токата од основата ременот (Hoss 2010, 322; Woods 1993, 58) и нејзиното полжување во пределот над левата надколеница, како и дислокацијата на војничката фибула, ја надополнува претставата за расчинет војник како дисциплинска мерка спроведувана во римската војска (Hoss 2010, 322). Дислокација на војничките инсигнии, како асоцијација на римска воена деградација и расчинување, е евидентна и во рамките на гробот 72 ЦД/СП, каде што цингулот и фибулата се положени покрај левото стапало на покојникот (Spasova 2011, 399, 406).

as a newly accepted practice in the Roman Empire in this era (Микулчиќ 1974, 117, 128, 129).

According to the purpose and placement of the findings within the grave, it can be pointed out that the bronze fibula with threads is defined in the professional literature as a Roman military, i.e. legionary marking (Jovanović 1978, 52,53, 56, k. br.4-6; Riha 1979, 59; Redžić 2007, 31) and was buckled up on a cloak on the right shoulder of the soldier. In these circumstances of a finding, it is an irrefutable evidence of the military affiliation of its owner, i.e. the deceased of grave 93 CD/SP. However, it is peculiar that it is placed freely, next to the head, on his left side. In this case, the cloak had been tightened on the right shoulder with an ordinary iron fibula. This placement of the findings points out to the possibility of a discharged soldier, i.e. dismiss from the military service. Taking into consideration the dimensions of the findings, however, it should be said that the fibulae with smaller dimensions, such as the bronze example with the threads, were intended for clasping lighter cloaks, such as the summer uniform, whereas the larger fibulae were intended for heavier cloaks, i.e. the winter uniforms of soldiers (Speidel 2009, 243).

The second military hint is the buckle, which most probably belonged to the *cingulum militare* although it is not placed in the area of the waist of the deceased and is of uncommonly large dimensions, which is why, with a slight reserve, it has been identified as a part of the belt (Redžić 2013, 76). In a certain sense, the cutting off closing point of the belt (Hoss 2010, 322; Woods 1993, 58) and its placing in the area of the left thigh, as well as the dislocation of the military fibulae, complement the image of a soldier stripped of his rank, which was a disciplinary measure conducted in the Roman army (Hoss 2010, 322). The dislocation of the military insignias, as an association of a Roman military degradation and stripping of rank is also evident within grave 72 CD/SP, where the cingulum and fibula are placed near the left foot of the deceased (Spasova 2011, 399, 406).

Ил. 4 - Гроб 93 ЦД-СП, Тока од њојас

Ил. 5 - Гроб 93 ЦД-СП, Железна фибула

Ил. 6-6а - Гроб 93 ЦД-СП, Војничка фибула

Fig. 4- Grave 93 CD-SP, Belt buckle

Fig. 5 - 93 CD-SP Iron fibula

Fig. 6-6 a - Grave 93 CD-SP, Military fibula

На крајот, треба да се нагласи дека покојниците во гробовите 93 ЦД/СП и 72 ЦД/СП, позиционирани еден покрај друг, се истовремени, биле припадници на римските воени структури и најверојатно биле расчинети пред да бидат погребани.

At the end it should be emphasised that the deceased in the graves 93 CD/SP and 72 CD/SP, positioned one next to the other are concurrent, they were members of the Roman military structures and were most probably discharge from the military service before being buried.

БИБЛИОГРАФИЈА / BIBLIOGRAPHY

Hoss, Stefanie. 2010. "A Theoretical Approach to Roman Military Belts". In *Proceedings of the XVIIth Roman Military Equipment Conference: Weapons and Military Equipment in a Funerary Context* (XVII Roman Military Equipment Conference, Zagreb, 24th - 27th May, 2010), Romec : Zagreb, 2013, 317-326.

Jovanović, Aleksandar. 1978. *Nakit u Rimskoj Dardaniji*. Beograd : Savez arheoloških društava Jugoslavije.

Микулчић, Иван. 1974. „Доцноримски гробови од Скупи“ *Годишен Зборник на Филозофскиот факултет* 26: 109-143.

Redžić, Saša. 2007. *Nalazi Rimskih fibula na nekropolama Viminaciuma*. Beograd : Centar za nove tehnologije Viminacium : Arheološki institut. [Arheologija i prirodne nauke - Posebna izdanja 2].

Redžić, Saša. 2013. "Rimske pojasne garniture na tlu Srbije od I do IV veka". Doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu.

Riha, Emilie. 1979. *Die römischen Fibeln aus August und Kaiseraugust*. Augst.

Spasova, Davča. 2012. "The Roman Legionary from Ohrid Citadel". *Folia Archaeologica Balkanica* II: 399-411.

Woods, David. 1993. "The Ownership and Disposal of Military Equipment in the Late Roman Army". *Journal of Roman Military Equipment Studies* 4: 55-65.